

כ"ב טבת, תשע"ג, 4.1.2013

גיליון מס' 341

פרשת שמות

במה זכה יתרו?

מאת עדנה שורץ-לובושיץ, קיבוץ בארות יצחק

התורה מספרת לנו כי לכהן מדין היו שבע בנות. לאחר שיתרו שומע שמשה הציל אותן מיד הרועים, הוא אומר לבנותיו: "ואיו? למה זה עזבתן את האיש, קראן לו ויאכל לחם" (שמות ב, כ) ובהמשך הוא נותן למשה את צפורה בתו לאישה. במה זכה יתרו לחתנו, ולמה משבע בנותיו דווקא צפורה ניתנה לו לאישה?

תשובות לשאלות אלה אפשר למצוא במדרשים. תכונותיו והתנהגותו של יתרו הן שהובילו אותו להיות חותנו של משה. הדבר בולט במיוחד כשמשווים את התנהגותו לזו של בעל מעמד בכיר אחר - פרעה מלך מצרים:

1. עמידה על עקרונות מוסריים

"ויקם מלך חדש על מצרים" - למה קראו מלך חדש, והלוא פרעה עצמו היה? אלא שאמרו המצרים לפרעה: בוא ונזדווג לאומה זו. אמר להם: שוטים אתם! עד עכשיו משלהם אנו אוכלים והיאך נזדווג להם?! אילולי יוסף לא היינו חיים. כיון שלא שמע אליהם הורידוהו מכיסאו שלושה חדשים, עד שאמר להם: כל מה שאתם רוצים הריני עמכם, והשיבו אותו. לפיכך כתיב 'ויקם מלך חדש' (שמות רבה, פרשה א, ח).

לפרעה יש עקרונות מוסריים, אך "תחת לחץ" הוא מוכן לשנות את דעתו ולפעול בניגוד לעקרונותיו. לעומתו, יתרו אינו נכנע ללחץ. כאשר פרעה לא מקבל את עצתו שלא לענות את בני ישראל, הוא מוותר על משרתו הבכירה בבית המלך ובלבד שלא לבגוד בעקרונותיו, כדברי המדרש:

"א"ר חייא בר אבא א"ר סימאי: שלושה היו באותה עצה - בלעם ואיוב ויתרו. בלעם שיעץ נהרג, איוב ששתק נדון בייסורין, יתרו שברח זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית" (סוטה י"א).

2. יכולת להכיר בטעות ולשפר את המעשים

בין אדם למקום - הכרה בבורא עולם - פרעה אינו מכיר את א-לוהי ישראל ואינו מבין כי הקב"ה בורא הכול, שולט על הטבע ויש השגחה פרטית. "לא ידעתי את ה'" - אמר להם (פרעה למשה ולאהרן), המתינו עד שאחפש בספר שלי. מיד נכנס לבית גנזיו והוציא דפתרא של אלוהות. התחיל קורא: אלוהי מואב ואלוהי עמון ואלוהי צידון. אמר להם: חיפשתי שמו של א-לוהיכם בבית גנזי ולא מצאתיו" (שמ"ר, ה). לעומתו יתרו שגם היה עובד כוכבים, עד שראה שאין בהם ממש, ובניגוד לפרעה זנח ומאס בהם: "יתרו כומר לעבודת כוכבים היה וראה שאין בה ממש וביסר (מלשון בוסר, מאס) עליה והרהר לעשות תשובה... וקרא לבני עירו ואמר להם: עד עכשיו הייתי

משמש אתכם, מעתה אני זקן. בחרו לכם כומר אחר. עמד והוציא כלי תשמישי עבודת כוכבים ונתן להם הכול. עמדו ונידוהו... וגרשו בנותיו" (שמ"ר א', לב).

יתרו דבק באמת הפנימית שלו, גם תחת איום בנידוי ובהמשך גם מכיר בבורא עולם: "מעיד אני עליו שהוא ממית ומחיה, ומעיד אני בך... ועל ידך עתיד הקב"ה להוציא את ישראל ממצרים" (אוצר המדרשים, מדרש 'יושע')

בין אדם לחברו - יחס לזולת

כשפרעה מחליט לשעבד את בני ישראל אין דבר היכול לעצור אותו. בתחילה הוא מצווה על המיילדות העבריות "בילדכן את העבריות וראיתן על האבנים אם בן הוא והמתן אותו ואם בת היא וחיה" (שמות א, טז). מתוך דבריהן הוא מבין שבעייתן אינה טכנית אלא מהותית כי זהו צו לא מוסרי, אך הדבר אינו מעלה בלבו שום הרהור של חרטה, ומיד הוא מצווה לכל עמו: "כל הבן הילוד היארה תשליכהו וכל הבת תחיון" (שם, כב). הוא ממשיך בדרכו זו גם אחרי שמשה ואהרן מגיעים אליו והוא מחליט להכביד את השעבוד ומונע תבן מבני ישראל. גם זעקת שוטרי בני-ישראל אינה מזיזה אותו מרשעתו.

לא כך נהג יתרו. "אמר לו רעוא-ל: מאין תבוא, מה ארצך ומאיזה עם אתה? ויאמר לו: אני משה ויספר לו את כל המוצאות אותו במצרים. אז אמר יתרו בלבו: זה האיש אשר שלח ידו בכתר המלך... ויצו לכלכלו בלחם צר ומים לחץ. וימצא חן בעיני צפורה בתו ותחמול עליו ובכל יום ויום מעת לעת הייתה מספקת לו לחם ומזון, וישב שם שבע שנים. ויהי מקץ שבע שנים אמרה צפורה לאביה: השבוי והאסור אשר השלכת לבור זה כמה ימים ושנים הלא תדרשנו, כי בכל יום צועק עליך לא-לוהיו והיה בך חטא. ויאמר לה יתרו: מי שמע כזאת? אדם שלא אכל ושתה זה כמה שנים עודנו חי? הלכו לבית האסורים ומצאוהו עומד על רגליו ומתפלל לא-לוהיו ויוציאוהו משם" (אוצר המדרשים, ערך 'משה'). יתרו בוחן את מעשיו, מבין את טעותו, ולא מהסס להוציא את משה מבית הכלא ואף נותן לו את בתו לאשה.

מי ייתן ונזכה לבחור את מנהיגינו - בקיבוץ ובמדינה, על פי שתי תכונות אלה.

עדנה שורק-לובושיץ, בת וחברת קיבוץ בארות יצחק, מנהלת את ארכיון הקבוצה ועורכת מזה 6 שנים את עלון הקבוצה - הידיעון. נשואה לשמואל לובושיץ, המסייע בכתיבת דף פרשת השבוע.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il